

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUC

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUC

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: ŠKOLA RADOSTI, ŠKOLA KVALITY

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3688

EU PENÍZE ŠKOLÁM

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUC

příspěvková organizace

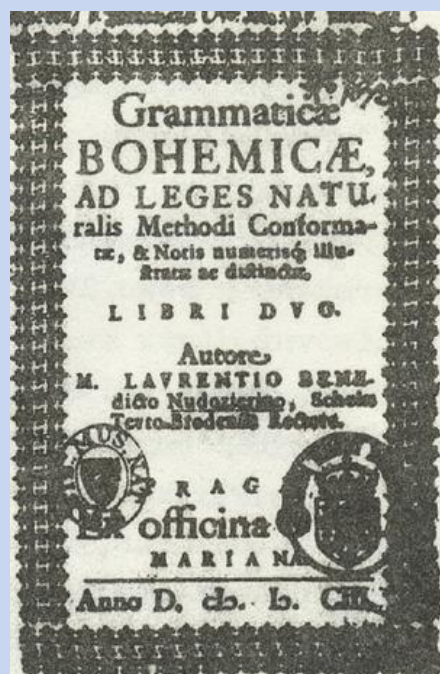
MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUC

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

Autor:	<i>Mgr. Petra Doskočilová</i>
Vzdělávací oblast:	<i>Jazyk a jazyková komunikace</i>
Vzdělávací obor:	<i>Český jazyk</i>
Vyučovací předmět:	<i>Český jazyk</i>
Ročník:	<i>9.</i>
Tematická oblast:	<i>Slovní zásoba</i>
Téma hodiny:	<i>Vývoj českého jazyka</i>
Označení DUM:	<i>VY_32_INOVACE_03.02.DOS.CJ.9</i>
Vytvořeno:	<i>25. 09. 2012</i>

Vývoj českého jazyka

[Obr.1]

[Obr.2]

Spisovný jazyk český je druhým nejstarším slovanským spisovným jazykem (prvním byla staroslověnština - užívali ji Konstantin a Metoděj a jejich žáci při šíření křesťanství na našem území).

Pronikání češtiny :

Glosy - česká slova v latinském textu

Bohemika - česká jména v latinském textu

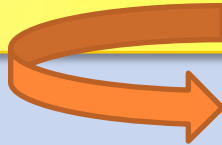

Nejdůležitější etapy ve vývoji českého jazyka

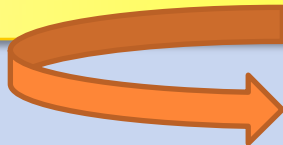

a) do roku 1300

-původně pravopis PRIMITIVNÍ - jednoduchý
-hlásky v češtině, které latina neměla, byly označovány písmeny pro hlásky zvukově jim nejbližší

-pozdější období pravopis SPŘEŽKOVÝ
-hlásky, které byly proti latině v češtině navíc, užívaly **spřežky** - tzn. spojovala se 2 i více latinských písmen

Např. **cz**as - čas, **rzy**eka - řeka

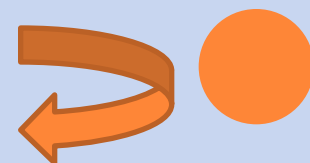
Jedna z nejstarších českých vět z počátku 13. století:

*Paue1 da1 ge1t plo1coucih zemu Wlah da1
ge1t dola1 zemu bogu
I1uiatemu 1cepanu 1eduema du1nicoma
bogucea a 1edlatu*

Transkripce:

*Pavel dal jest Ploskovicích zem' u, Vlach dal
jest Dolás zem' u Bogu i sv'atému Ščepánu se
dvěma dušníkoma, Bohučeja a Sedlatu.*

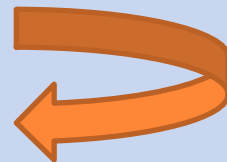
*Pavel dal v Ploškovicích pozemek a Vlach
dal v Dolanech pozemek Bohu a svatému
Štěpánu s dvěma nevolníky – Bogučejem a
Sedlatou.*

*Ty, spase wsseho myra
spasyz ny y vslyssyz
hospodyne, hlasy nassye!
Day nam wssyem, hospodyne,
zzyzn a myr w zemy!*

Transkripce:

*Ty, spase všeho mira,
spasiž ny i uslyšiž,
hospodine, hlasy naše!
Daj nám všem, hospodine,
žizn a mír v zemi!*

b) 14. století

- všestranný rozvoj v době vlády Karla IV.
- rozvoj slovní zásoby, přejímání slov z německého jazyka (říše, rychtář, šlechta) a z latiny (kostel)
- čeština vniká do úřednictví

Literární památky:

Dalimilova kronika

**legendy o sv. Prokopu, o sv. Kateřině,
lidové písně,
drama Masticár**

c) 15. stol. - husitství

- zlidovění a popularizace češtiny
- rozvoj hlavně mluveného jazyka - kázání

Jan Hus

- odborné spisy psal latinsky, ale spisy určené lidu česky)
- nahrazoval cizí slova (hantuch - ubrusec)
- zavedl DIAKRITICKÝ PRAVOPIS »»» (**diakritická znaménka**)

NABODENÍČKO DLUHÉ (délka samohlásky)

Cze^ʃke »» české

NABODENÍČKO KRÁTKÉ (měkkost souhlásky)

Na^{ʃʃ} »» nás

d) 16. stol. – poč. 17. stol. humanismus

- rozšiřování slovní zásoby
- přejímání slov z latiny (puls), německého jazyka (hoblík), románských jazyků

Slovníky – Daniel Adam z Veleslavína

Gramatika česká – Jan Blahoslav

Jan Amos Komenský

-vzorem spisovné češtiny pro něj byla Bible kralická

BRATRSKÝ pravopis – místo teček nad souhláskami použil háček (ž, č, ř),
pro š zůstává spřežka ѝѝ,
dvojhlásky aj, ej se píší ay, ey

e) 17. – 18. stol. – doba pobělohorská

- čeština je vytlačována z veřejného života, úřadů, škol
- vliv rekatolizace, germanizace

f) konec 18. stol. – národní obrození

- jazykové obrození
- počestování měst

Josef Dobrovský

- ustálena mluvnická stavba češtiny

Podrobná mluvnice jazyka českého

Německo – český slovník

Dějiny české řeči a literatury

Josef Jungmann

- rozvoj slovní zásoby, obohacování

pětidílný **Slovník česko – německý**

g) 2. pol. 19. stol.

- další rozvoj českého jazyka, českého školství, 1882 osamostatnění české univerzity
- čeština proniká do škol, úřadů, publicistiky

Jan Gebauer

- profesor českého jazyka na Univerzitě Karlově
- autor **1. pravidel českého pravopisu** (1902)

h) od r. 1918 – vznik Československé republiky

- rozvoj péče o češtinu

Pražský lingvistický kroužek

[Obr.3]

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUČ

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUČ

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

Seznam použité literatury a pramenů:

STYBLÍK, V. a kol. Český jazyk pro 9. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií. Praha : SPN, 2004. ISBN 80-7235-249-0. s. 7-14.

Použité zdroje:

Strana 3

[OBR.1] [cit.2012-09-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/49/Benedici-vavrinec-nedozersky_gramaticae-bohemicae.jpg>.

[OBR.2] [cit.2012-09-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na

WWW:<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/50/Ctenar_k_nihy_kodex.jpg>.

Strana 14

[OBR.3] [cit.2012-09-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:

<<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3b/Encyklopedie.jpg>>.

Nečíslovaný obrazový materiál je použit z galerie obrázků a klipartů Microsoft Office.